

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Током читаве последње деценије XX века, трајао је распад Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, сецесија појединих република и њихово осамостаљивање. Завршни "ударац" овом процесу, представљао је мајски референдум у Црној Гори 2006. године, када су се грађани Црне Горе изјаснили за самосталну државу, као и проглашење самосталне Црне Горе у јулу исте године. Коначно, Србија је донела свој Устав, који је проглашен 08. новембра 2006. године у Народној скупштини Републике Србије и потврђен крајем новембра исте године на референдуму од стране грађана Републике Србије. Овим Уставом, Република Србија је одређена као држава српског народа и свих грађана који у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима.

Токови овог процеса распада "друге" Југославије и формирања самосталних држава, били су и остали предмет бројних радова, од којих, нажалост мали број постоји преведен на светске језике. Један од ретких таквих радова, који на врло детаљан начин описује све ове токове и анализира уставне институције државне заједнице Србија и Црна Гора, јесте коауторски рад академика Александра Фире и моје маленкости, под називом "Уставно право државне заједнице Србија и Црна Гора". На нашу срећу, овај рад је био први после доношења Уставне повеље државне заједнице Србија и Црна Гора, и као такав је врло брзо доспео у руке најодговорнијих људи у познатој издавачкој кући Kluwer. То је резултирало превођењем ове књиге на енглески језик и њеним, врло брзим, објављивањем у Светској енциклопедији права.

При свему овоме, настојао сам да останем стриктно у границама Уставног права, као политико-правне науке, а да се проблемима реализације основних уставних докумената, посветим само на основу проверених података. То, разуме се, смањује вредност овог рада, јер, у ствари, не даје пуну слику уставног поретка који постоји. Међутим, сматрам то првим, али и нужним кораком у спознаји сложене и изразито динамичне правне и фактичке ситуације Републике Србије. Такође

сам, само делимично, назначио прва достигнућа у остварењу основних уставних докумената - Устава Републике Србије од 08.11.2006. године и Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије од 10.11.2006. године.

Стварни односи између Републике и аутономних покрајина су били, већ од 70-тих година прошлог века, тј. нарочито после Устава СФРЈ из 1974. године и све оштријих међунационалних односа у СФРЈ, веома сложени. Ови односи су се посебно одразили на положај аутономних покрајина. У том процесу је битно разликовати ситуацију у односима Републике и Аутономне покрајине Војводине, с једне и ситуацију у односима Републике и Аутономне покрајине Косово и Метохије, с друге стране.

Мада је, и у политичким, и економским односима између Републике и Аутономне покрајине Војводине било доста разлика, па и озбиљних сукоба, стварно се није никада конституисао у Војводини значајан покрет за својеврсну сецесију од Републике Србије. Сем појединачних иступа и залагања, претежно окренутих будућности, по мом уверењу, у Војводини није стварно постојао сецесионистички покрет. Ако се у политичким документима неких партија и помињао захтев за изједначавање са Републиком, по мојој оцени, то није изражавало већинско становиште, стварно вишенационалне Војводине. Зато сам, у више наврата, истицао да захтеви за шире ингеренције Војводине нису имале карактер тражње аутономије, тј. одвајања од Србије, већ само већи степен аутономије у оквиру Србије.

Догађаји који су се одиграли на просторима бивших југословенских земаља, а посебно, на простору Србије, успоставили су једно уставно-правно стање, које се, од многих аутора и учесника у политичком и друштвеном животу сматра - провизоријумом. При конципирању овог рада, а пре свега првог тома, који обрађује општа теоријска питања и историјски приступ проучавању Уставног права, ослањали смо се, у пуној мери на текст из првог и другог тома Енциклопедије Уставног права бивших југословенских земаља (Уставно право Савезне Републике Југославије и Уставно право Републике Србије и Републике Црне Горе). На ово смо се одлучили у складу са захтевима плана и програма Уставног права, са жељом да на тај начин помогнемо студентима и свим

заинтересованим субјектима, да се у овој нашој уставно-конфузној ситуацији поузданије сналазе.

У раду, негде више, а негде мање, увек је највећа тешкоћа за аутора, проналажење оптималног односа између политичких и правних докумената, па зато, није узалуд давно формулисана мисао да је, заправо, најсложенији део процеса конституисања и остварења друштва "претварање силе у право, а покоравања у дужност". Свесни тога, и на основу личног искуства, ми смо настојали да избегнемо, иако неоправдану, али све више преовлађујућу тоталну политизацију Уставног права.

Општи услови у којима се припремало ово издање су били, и за догледно време ће свакако бити, доста неповољни, и то, не само за формулисање општих закључака о разматраним елементима, него, чак, и за њихову конкретну дескрипцију. Ако је садашње решење немогуће објаснити без сагледавања његових историјских корена, онда, по нашем дубоком уверењу, потпуни приказ садашњости није могућ, ако не садржи и напор да се, у ономе што постоји, открије и клица онога што настаје.

На крају, треба рећи да аутори, академик Александар Фира и проф. др Драган Батавелић, сматрају да на овај начин ажурно прате изградњу и реализацију уставног система Републике Србије. Такође, аутори ће својим посебним прилозима, у складу са одговарајућим развојем друштвено-политичког и правног система, објашњавати утицај свих промена на целину уставног права Републике Србије.

Проф. др Драган Батавелић